

Hevur tú ein spurning ella onkran trupulleika, sum tú kundi ynskt tær at fingið viðgjordan í hesum teiginum,

Spyr Sosialin

Skriva til: Sosialurin, postsmoga 76, 3800 Argir. Merk brævbjálvan »Spyr Sosialin«.

»Sálarfrøði« og tví-skinningarheimspeki

Sálarfrøðingurin:

Tað sum eg ætli at spyrja teg um, Eyðun, er ikki nakað persónliga vandanál, men heldur eitt alment vandamál, nevniliga stóðutakan til fyrbrigdið »sál«. Føroyingar — málfrøðingar og als ikki sálarfrøðingar, hava valt altjóðaheitinum »psykologi« føroyska navnið »sálarfrøði«.

Hetta er eitt eftir minnum tykki ógvuliga ivasamt heiti, sum hevur ein stóran hugmyndafrøðiligan (ideologiskan) skeivleiksbúna. Virðismetingarliga er nevnið ikki stóðuleyst, men tekur stóðu fyrri eina ávísari, átrúnaðarlígarar menniskjafatan, um at menniskjan er ein tvískinn-ingur, »likam« og so »sál«. Henda fatan eigur heimavist í átrúnaði, ikki í vísind ella frøði.

Orðið »psychologi« kemur av gríkkiska

»psyche« »logos« »Andi« og »frøði«. Hetta sýnist sum um, at »sálarfrøði« kann góðtakast. Men hyggja vit aftur í mánafatanina í gomlu gríksku heimspekin, so er tví-skinningar-fatanið ikki komið inn í gríksku heimspekin fyrr enn við paulínska kristindóm-inum. »Psyche« — andi, merkti stutt sagt fyrri gomlu gríkkarnar, sum høvdu eina materialistiska mánafatan, at »likamið andaði«, tvs. tað

var livandi. »Andi« ella »psyche« var eitt materialistiskt tekin um at eitt líkam hevði liv.

Seinni kom hin tvískinn-aða »dualistiska« fatanin inn í europeiska heimspeki við monnum sum t.d. Descartes. Menniskjað var »kjot« og so »sál«. Sálin dampaði upp tá líkamið doyði og fór í ævigar heimar.

Mær kunnugt hevur henda fatan litið stóði í nútíðar psykologi. At tosa um »sálar« er óvanligt í

Eyðun Joensen, sálarfrøðingur

Marjun Sigurdsdóttir, sálarfrøðingur

Marnar Simonsen, sálarfrøðingur

Fríða Patursson, sálarfrøðingur

vísindaligum umhvørvi. Tað verður latið í hendur yvirvísindamanna, sum byggja fatan sína meir á rúarbrøgd enn á frøði.

Heldur tú, at orðið »sálarfrøði« er eitt heppið valt orð um eina frøði, summ minst av øllum fæst við sálarhugtakið? Er tað bert valt tí islendingar nýta tað? Og — ikki minst — tarnar tað ikki tær í tínum arbeiði, at »sálar«-hugtakið fær fólk at binda teg saman við — og krevja — nakað yvirnáttúrligt av tær? Psykologi er nevniliga ikki yvirnáttúrlig, men tað kundi verið, at onkur metti teg Eyðun at vera ein magiskan mann sum hevði samband við aðrar kreftir enn eg og onnur veruleikabundin fólk. Av tí at tú kennir »sálar« — hvat tað nú enn man vera.

logi fevnir yvir sum vísind og læra, hvat psykologi kann brúkast til, og at enda eyðsýndar avmarkingar í psykologiini.

Eg plagi — eins og tú, at greina frumtyðningin av orðinum sálarfrøði og vísa á óhepna í at tosa um eina (náttúru)-vísund í samband við eitt so óhandaligt heiti sum sál!

Men bara ein semist um, hvat havst verður at, so skuldi sjálvt navnið havt minni tyðning, og plagi eg at handfara psykologiina í tyðninginum »vísund« og læra um atburð menniskjunnar og tað, sum aftanfyrri liggur t.d. torv, royndir, tilvitskuv, arv/umhvørvi o.s.fr.a.

Kanska ein ov positivistisk, stívin og soltin lýsing, men lat gá... við hesum er so ivaleyst at takast við, og sjálvt havi eg ikki verið varur við, at vanlig viðskiftafólk hava lagt nakað yvirnáttúrligt ella gandakent í sálarfrøði, sálarfrøðislig virksemi ella fyrri tað um sálarfrøðinginn sjálfan.

Eg haldi ikki at vanlig fólk eru so fákunnug, at

sjálvt heiti sálarfrøði gerst teimum nakað serligt hovudbrýggj, líka so lítið sum tey halda sálarlæknar duga at lekja sálarina í gudfrøðiligum tyðning, so skuldi tað kanska heldur verið prestur ella trúboðari.

Men hóast eg meti tað hava lítlan praktiskan tyðning, so haldi eg kortini, at málfrøðingar okkara eiga at koma við eini frágreiðing um orsøkirnar til at komið er fram til heitið: Sálarfrøði, og havi eg í tí sambandi biðið brævkassarektorin vendast sær til málstovnin á Fróðskaparsetrinum við hesum máli.

P.S. Annars hevði eg á heysti 1974 eina fyrilestrararð á Fróðskaparsetrinum um sálarfrøði, og nýtti eg júst allan tann fyrsta langa fyrilesturinn til spurningin: »Hvat er sálarfrøði«. Sjálvt um eg síðani vildi havt orðað eitt og annað øðrvísi, sendi eg tær avrit av handritinum til kunningar.

Vinarliga Eyðun

Vit hava vent okkum til Fróðskaparsetrið, fyrri at fáa eina viðmerking um heitið sálarfrøðing, og tað sum hetta heitið fevnir yvir.

Fróðskaparsetrið hevur játtað at geva okkum svar komandi hósdeg í brævkassanum.

Ástøðið hjá djóralækna

Í seinasta brævkassa var spurningur til læknar frá tveimum, sum ynsktu sær eina dóttur. Spurt varð um nakað ávíst kundi gerast, so tey við vissu finga eina gentu.

Læknin svaraði, at kynið á barninum var stýrt eftir teimum »genum«, sum finnast í sáð- og eggkjarnunum, og at tað annars var líka mikið hvussu samlegan fór fram.

Nú hevur ein lesari skrivað til brævkassan um ein djóralækna í Danmark, sum átti fimm børn.

Hesin hevði verið fútur fyrri at siga hvat kyn barnið fór at verða, hvørja ferð áðrenn kona hansara skuldi eiga.

Hóast henda frágreiðingin ikki kann sigast at verða serkøn á sínum øki,

so prenta vit hetta kortini...

Vit átaka okkum tó ikki ábyrgdina, um fólk hava hug at royna og úrslitið ikki verður tað ætlaða. Sambært danska djóralækninum:

Um tit ynskja at fáa eina dóttur, so skal sáðið hjá manninum vera »gamalt«. Tá eru 90-95 pst. møguleiki fyrri, at barnið verður ein genta.

Er sáðið harafturímóti »nýtt« er stórr møguleiki fyrri at barnið verður ein drongur.

Orsøkin til at soleiðis kann roknað út er tann, at sáðkykn ið hava í sær, at barnið verður ein genta, eru meira seigilvað, meðan sáðkykn ið hava í sær, at tað verður ein drongur, far skjótari til grunda.

Umfamt hetta so hevur ein danskur bóndi sagt brævskrivaranum frá, at henda skipan eisini verður nýtt, um bóndin vildi hava ávíst slag av grísum.

Dag.

Aftur ein sjónleikaræmningur

So kom ein sjónleikari — ella í hvussu er ein sjónleikaræmningur — afturat í familjuni.

Annika Johannesen, dóttir Tove og Eyðun Johannesen, er sloppin inn á Árhús Teaterskole, og skal byrja sum sjónleikaræmningur eftir summarfrítíðina í ár.

Hetta er eydnast við stríð og strev. Hon sókti í fyrstu syftu í fjór, men varð tá biðin um at royna aftur í ár, og í millumbilinum hevur hon gingið á einum sjónleikaraskeiði.

200 søktu um upptøku á Árhús Teaterskole í hesum umfarinum. Í fyrsta umfari varð soldað niður til 24, og millum hesi 24 skuldu tey seks, ið kundu koma inn á skúlan, finnast. Millum tey heppnu var so Annika.

Annika hevur roynt seg á palli í Føroyum — við góðum úrsliti og stórum fagnaði. Men í lotuni roynir hon seg eisini niðri. Hon venur til ein sjónleik í Árhús. Hesin skal frumsýnast í næstu viku.

Beiggi Anniku, Olaf, gongur á sjónleikarskúla í Odense. Hann byrjaði fyrra árið og honum dámar væl, hevur Sosialurin fingið upplýst.

